

L'estat contra P – Òscar Pàmies

De les novel·les guanyadores dels darrers premis literaris «prestigiosos» de Barcelona, aquest llibret d'Òscar Pàmies (Barcelona, 1961) que va obtenir el premi Documenta, tradicionalment atorgat a obres innovadores més que a autors de fama, és dels més atractius. Concebut com a homenatge i rèplica a *El procés* de Franz Kafka, *L'estat contra P.* recupera exemplarment els personatges grisos i les situacions tragicòmiques i, paròdia d'una paròdia, esdevé d'una sensatesa indiscutible.

La «P.» del títol respon al fet que cada personatge pronuncia el cognom de Jerzy, el protagonista, a la seva manera (Poppieluszko, Popilelusco, Popiliskis...). Ell és sempre el mateix; són els altres els que se l'apropien segons la imatge que se n'han fet, començant pel cognom. El narrador, potser per tractar-lo de manera imparcial, s'hi refereix com a «P.». Aquest és un dels trets exteriors que remetien al Josef K. d'*El procés*. No sembla casual que l'objectiu sentimental de Jerzy P. tingui el mateix nom que l'amor epistolar de Kafka, Milena, i menys encara l'ambient funcional i processal en què viuen tots dos personatges.

La dinàmica interna de la novel·la resulta encara més kafkiana. Jerzy P. intenta viure la seva vida, però topa amb un seguit de personatges que li ho impedeixen: Mr. Zorball, el persistent agent del Cercle de Lectura; Consol, que el persegueix amb finalitats no professionals i idèntica persistència; Maxwell, de l'agència de mediació sentimental; la senyora Inquietuds, veïna incondicional; els pares de P., que el sotmeten a sessions d'«apunts doctrinals» davant la televisió...

L'únic que desitja P. és jugar a dards, mantenir sessions de percepció extrasensorial amb Milena i el seu germà, i treballar el mínim possible al jutjat on és funcionari interí. Però li resulta impossible, ja que està voltat de gent que treballa per a la seva suposada felicitat sense prendre's la molèstia d'escoltar-lo. Començant per Consol, que li arregla el pis per sorpresa, li llença les seves pertinences «tercermundistes», i després s'ofèn perquè ell no comprèn la seva generositat desinteressada. Els plans detallats que prepara P. no serveixen de res: Consol ocupa progressivament el lloc que ell reservava per a Milena, i tant si s'hi oposa com si es deixa portar per les circumstàncies, els resultats són igualment frustrants. El desgraciat funcionari es mortifica acceptant les propostes que li fan de bona fe els que l'envolten.

L'estat contra P. sembla adreçat a posar en evidència la perillositat intrínseca d'aquesta «bona fe» inconscient que causa tantes malvestats. Amb l'agreujant que els individus com la Consol no es penedeixen de res, i si s'equivoquen no els importa perquè han actuat «amb bons propòsits». Davant això, a P. només li queden l'estupefacció i la ràbia.

Fa uns anys, amb motiu d'una reedició d'*El procés*, vaig cometre la frivolitat de fer-ne una «crítica» (mai més mal dit), que vaig titular «La novel·la de l'opressió quotidiana». El parentesc profund entre *El procés* i *L'estat contra P.* és precisament aquesta opressió informe i generalitzada que embolcalla les dues novel·les com un alè invisible.

Gabriel Ferrater: «Josef K és realment culpable. De què? D'ésser massa innocent, d'ésser millor que tots els altres personatges, i de saber-ho i de tenir-ne l'orgull fins al darrer moment.» El darrer moment d'*El procés*, com sap tothom, és la mort de K. El darrer moment de la novel·la d'Òscar Pàmies és la mort en vida de P., que accedeix a compartir-la amb la Consol i viure-la tal com ella se la figura.